

Nr 260

Av herr Birke m. fl., om sänkning av eller avslag å vissa av Kungl. Maj:t förslagna anslag under femte huvudtiteln.

Årets riksdagsarbete bör enligt vår mening inriktas på att genom begränsning av statsutgifterna söka skapa utrymme för en skattesänkning. De sammanlagda statsutgifternas oavbrutna stegring är inte endast en följd av penningvärdeförsämringen utan de är framför allt resultat av den statliga verksamhetens utbyggnad. Den stora ökningen av statsutgifterna innebär ett ökat inflationistiskt tryck, och de nuvarande ekonomiska svårigheterna är till icke ringa del orsakade av statsutgifternas ansvällning. Statens andel av de totala resurserna ökar icke blott faktiskt utan även relativt.

Enligt vår mening kan tungt vägande skäl anföras mot denna utveckling. Erfarenheten talar för att det i ett samhälle med den struktur vårt land har finns en gräns för det allmännas verksamhet — för det allmännas disposition över de enskildas inkomster. Överskrides denna gräns riskeras den samhällsekonomiska stabiliteten genom minskat sparande och för hög konsumtion. Utrymmet för enskilda produktiva investeringar blir otillräckligt med ett avstannande framåtskridande som följd. Ingripanden genom statsregleringar av olika art kan inte åstadkomma någon varaktig och produktiv stabilitet. Därtill fordras enligt vår mening en politik, som begränsar statsutgifterna och möjliggör en rimlig skattenivå. Med hänsyn härtill anser vi det nödvändigt att hålla tillbaka även i och för sig angelägna anslagsbehov och skära ned redan utgående eller äskade anslag. Under femte huvudtiteln föreslår vi följande anslagsjusteringar:

4. Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar

Med hänsyn till befintlig reservation torde anslaget kunna minskas med ytterligare 5 000 kronor och uppföras med 50 000 kronor.

6. Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m. fl.

Utöver de medel som erfordras till betalning av den merkostnad på ca 12 200 kronor som uppkommit under budgetåret 1955/56 kan vi inte tillstyrka någon uppräknings av anslaget, vilket bör uppföras med 152 200 kronor.

7. *Levnadskostnadsundersökning*

Departementschefen anser att det inte är möjligt att nu fixera någon plan på längre sikt för undersökningar av detta slag. Frågan om nya undersökningar i framtiden får prövas från fall till fall. Värdet av en enstaka ej upprepad undersökning av förevarande slag kan starkt ifrågasättas.

Vi vill inte förneka att uppgifter, som framkommer vid undersökningen, kan vara av visst värde, särskilt när det gäller prissystemet för jordbruksprodukter. Det förutsätter dock att uppgifterna är aktuella då de blir tillgängliga. Genom den pågående penningvärdeförsämringen torde detta inte bli fallet.

På grund härav anser vi att en levnadskostnadsundersökning nu inte bör komma till stånd.

14. *Mödrahjälp*

En påfallande standardhöjning, särskilt i vad avser de tidigare sämst situerade grupperna i samhället, har ägt rum under det senaste årtiondet, vilket bidragit till en kraftig minskning av socialvårdsklientelet. Efter tillkomsten av moderskapsförsäkringen har mödrahjälpen förlorat mycket i betydelse. De fall, där försäkringen icke täcker behovet torde få ses som rena socialvårdsfall. Det ter sig därför naturligt att ortens socialhjälp även träder in vid barnsbörd, då särskild hjälp utöver moderskapspenning är nödvändig. Omkostnaderna blir därigenom lägre och hjälpformen mera enhetlig. De administrativa kostnaderna per beviljad ansökan beräknas nu till 124 kronor. Då den utgivna mödrahjälpens medelbelopp per beviljad ansökan endast uppgår till 290 kronor är det uppenbart att administrationskostnaderna i relation härtill är alldeles för höga.

Omläggningen av sociallagstiftningen gör även att det inte längre kan anses mera nedsättande för en behövande moder att gå till socialvården än att anlita mödrahjälpnämnden. Snarare bidrar nuvarande system, med särskilda nämnder, till att pricka vissa mödrar på ett nedsättande sätt.

Av dessa skäl hemställes, att i fortsättningen icke särskilt bidrag beviljas till mödrahjälp.

15. *Mödrahjälpnämnderna*

Av skäl som anförts under föregående punkt är mödrahjälpnämndernas verksamhet överflödig från utgången av innevarande budgetår, varför något särskilt bidrag till dessa inte behöver utgå.

16. *Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor*

Under denna punkt föreslår departementschefen bl. a. att statsbidraget per heltidsanställd hemvårdarinna höjes från 1 400 till 1 700 kronor. Avsik-

ten med de nya bestämmelserna är främst att stimulera hemvårdarinneverksamheten.

När statsbidraget infördes beräknades att detta skulle täcka 40 procent av kommunernas kostnader för verksamheten. Genom de kostnadsförskjutningar som ägt rum beräknas statsbidraget nu endast täcka 16 procent av de verkliga utgifterna. Detta förhållande har dock inte medfört att verksamheten avstannat i utveckling. Tvärtom har en del kommuner utöver det antal för vilket statsbidrag utgår anställt ytterligare vårdarinnor. För hela landet beräknas detta antal till 300.

Det relativt blygsamma belopp det här är fråga om för varje särskild kommun torde inte ha någon avgörande betydelse vid bedömandet av kommunens behov av hemvårdarinnor. Då proposition i anledning av statsbidragsutredningens förslag väntas vid årets riksdag kan det ej anses lämpligt att redan nu ta upp frågan om höjning av förevarande bidrag. På grund av vad ovan anförts föreslår vi att statsbidraget per heltidsanställd hemvårdarinna skall utgå med oförändrat belopp 1 400 kronor. Mot övriga förslag under denna punkt har vi inget att erinra.

23. *Allmänna barnbidrag*

Beträffande barnbidrag har från högerpartiet i annan motion framförts den uppfattningen att någon uppräknings icke bör ske. Vi hänvisar till denna motion och framställer nedan yrkanden i enlighet härmed.

30. *Försöksverksamhet rörande daghem m. m.*

Då verksamhet inom berörda områden redan pågår i mycket stor skala, till vilken verksamhet bl. a. i föreliggande budgetförslag anvisas ett anslag av 4 220 000 kronor, förefaller det oss omotiverat att anslå 100 000 kronor till försöksverksamhet på området. Vi kan inte biträda förslaget om anslag till försöksverksamhet rörande daghem m. m.

32. *Ferieresor för barn*

Enligt vår mening utnyttjas en alltför stor del av anslaget till s. k. vårdarresor. Då syftet med de fria ferieresorna för barn är att i största möjliga omfattning bereda barnen tillfälle till miljöombyte under sommaren, kan en sådan fördelning inte anses önskvärd.

Barnavårdsnämnderna, som ordnar olika barns resor, skulle kunna medverka till en ändring härutinnan genom att samordna barnens resor så att varje vårdare får ta hand om flera barn än vad nu sker. Det bör även övervägas, huruvida inte en moder, som erhåller fri vårdarresa för att medfölja sitt barn till enskilt hem, kan åläggas att även ta hand om andra barn, som färdas samma väg. En samordning mellan familjens enskilda semesterresor och barnens eventuella ferieresor bör anbefallas i ökad omfattning.

Därest de av oss förordade åtgärderna beaktas, torde anslaget kunna nedbringas med 400 000 kronor utan att någon minskning i barnens ferieresor behöver ske.

65. Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar

Den offentliga arbetsförmedlingen tenderar att öka sin personalkader i en takt som med hänsyn till budgetbelastningen och situationen på arbetsmarknaden inte är försvarbar. Årets anslag visar en ökning med 1 471 000 kronor på avlöningskontot. Enligt föregående års statsverksproposition utvisade av statens organisationsnämnd företagna undersökningar att det förelåg ett kapacitetsöverskott på ca 100 befattningshavare exklusive biträden. Detta överskott har tydligen absorberats och en begäran om ytterligare 110 tjänster framställts.

Vi måste med skärpa framhålla, att en utökning i nuvarande takt inte får fortgå. Anslaget för budgetåret 1957/58 bör kunna nedräknas med 560 000 kronor. Inom den ram som därefter ges får de utökningar, som anses oundgängligen nödvändiga, företagas.

68. Bidrag till erkända arbetslöshetskassor

Med hänsyn till de ändringar i statsbidragsgrunderna som från vårt håll föreslagits i annan motion torde anslaget kunna nedskrivs med 2 000 000 kronor.

89. Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m.

Nu gällande regler om bidrag till inventarieanskaffning för vissa förenings- och samlingslokaler finns i kungörelserna den 24 september 1954 om statsbidrag till utrustning m. m. av vissa föreningslokaler och den 20 maj 1955 om statsbidrag till utrustning av vissa allmänna samlingslokaler med köksinventarier m. m. Departementschefen föreslår nu att dessa bestämmelser ändras och ersättes av en enhetlig stödform.

Vi anser, att det i första hand bör överlämnas till de kommunala myndigheterna att besluta om bidrag till förevarande ändamål. De har de bästa möjligheterna att överblicka såväl behoven som möjligheterna att på lämpligaste sätt tillgodose dem. Hela denna angelägenhet måste för övrigt vara en naturlig uppgift för kommunerna att handha.

Departementschefens förslag om att den bidragsform som regleras i 1954 års kungörelse åtminstone under en övergångstid skall behållas beträffande sådana lokaler som ej är allmänna samlingslokaler i egentlig mening kan vi ej biträda. För utrustning av sådana lokaler finns arvsfondsbidragen att tillgå.

Departementschefens hemställan under denna punkt bör sålunda avslås.

90. *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud*

Ansökan om bosättningslån förmedlas av de ortsombud, som finns i varje kommun. Ombuden åtnjuter ersättning enligt grunder, som bestämmas av Kungl. Maj:t. Vi anser att denna förmedlingsverksamhet kan ombesörjas av något kommunalt organ t. ex. barnavårdsnämnd. Förevarande anslag bör sålunda avslås.

91. *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken*

För dess bestyr med de statliga bosättningslånen erhåller riksbanken en ersättning av sex kronor för varje lån. Medelbeloppet per lån kan beräknas till 2 000 kronor. En merbelastning för lånesökanden av sex kronor skulle motsvara en räntehöjning med 0,3 procent.

Vi anser att lånesökanden, såsom sker i hypoteksföreningar, bör betala denna förvaltningskostnad. Anslaget bör sålunda avslås.

96. *Bidrag till sjukkassor m. m.*

Redan vid 1953 och 1954 års riksdagar, då de avgörande besluten fattades rörande sjukförsäkringens närmare utformning och statens bidrag till kostnaderna för denna reform, framhöll föredragande departementschefen att den därvid diskuterade kostnadsramen för bl. a. läkemedelsreformen enligt hans bestämda mening borde hållas. Även riksdagen fäste uppmärksamheten på detta önskemål.

De förslag som föregående år väcktes i riksdagen om vissa justeringar av läkemedelsrabatteringen var också till en del betingade av önskemålet att hålla statens utgifter för läkemedelsreformen inom rimliga och fastare gränser. De beräkningar rörande statens kostnadsbidrag till rabatteringen av läkemedlen som vid detta tillfälle redovisades hade nämligen visat, att utgifterna överstigit de för år 1955 beräknade 34 milj. kronor med närmare 5 milj. kronor. Vidare hade kostnaderna för de fria läkemedlen uppgått till väsentligt högre belopp än beräknat. Den besparing av 2 å 3 milj. kronor som majoriteten i andra lagutskottet tillstyrkt (utl. 38/1956) och som skulle åstadkommas genom en bestämmelse om att prisnedsättning i fortsättningen icke skulle åtnjutas med mindre priset för läkemedlet uppgick till minst 5 kronor var därför redan ur ekonomisk synpunkt väl motiverad. Härtill kom minskningen av det administrativa arbete som det av ändringen föranledda bortfallet av 4 milj. verifikationer medförde. Riksdagens majoritet godtog emellertid icke utskottets hemställan på denna punkt.

Från den utgångspunkten att det fortfarande är högst angeläget att söka hålla statens totala kostnader för hela sjukförsäkringen inom ramen för de kostnadsberäkningar som låg till grund för 1953 års principbeslut vore det fullt ut motiverat att det ovan refererade förslaget snarast genomfördes. Ett realiserande härav komme emellertid att i viss mån medföra en icke ovä-

sentlig omfördelning av läkemedelsförmånerna i förhållande till vad som för närvarande gäller. Ehuru denna till väsentlig del torde komma just de människor till godo som tvingas använda mer kostnadskrävande läkemedel — vilket ur social synpunkt vore högst önskvärt — kan dock icke bortses från svårigheterna att överblicka dess effekt på längre sikt. Den översyn av sjukkassetaxan och läkemedelsreformens praktiska verkningar som numera påbörjats enligt bemyndigande av socialministern den 15 juni 1956 torde icke leda till några konkreta lagstiftningsåtgärder förrän tidigast våren 1958. Av departementschefens uttalande i femte huvudtiteln av årets statsverksproposition framgår sålunda tydligt att förslag om ändring i fråga om läkemedelsrabatteringen icke kommer att göras under nästkommande budgetår.

I avvaktan härpå synes oss såväl ekonomiska som administrativa skäl tala för att riksdagen något höjer det nuvarande karensbeloppet. Lämpligen kunde karensbeloppet ökas med 2 kronor till 5 kronor. Hur stor besparing detta skulle ge för statsverket är svårt att närmare precisera, man torde dock kunna räkna med ett belopp om 10 milj. kronor. Ändringen bör genomföras från och med den 1 juli 1957.

100. Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader

I likhet med statskontoret anser vi att resemedelsposten bör uppföras med oförändrat belopp, 65 000 kronor, bl. a. med hänsyn till att belastningen under det senaste budgetåret utgjorde endast ca 55 000 kronor. Anslaget uppföres sålunda med 169 500 kronor, vilket medför en besparing på 18 000 kronor.

124. Social upplysningsfilm

Vi anser inte skäl föreligga att bevilja anslag för ifrågavarande filmverksamhet, då vårt samhälle erbjuder andra möjligheter att sprida upplysning och kunskaper om olika företeelser inom det sociala området.

126. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

Under socialdepartementets avlöningsstat har uppförts en särskild anslagspost om 250 000 kronor till ersättningar åt expertis och tillfällig arbetskraft. Denna ökning innebär enligt departementschefen i princip en översflyttning av vissa avlöningskostnader från femte huvudtitelns kommittéanslag. Detta anslag har emellertid endast nedräknats med 20 000 kronor. Vi anser att anslaget kan nedräknas med ytterligare 200 000 kronor och sålunda uppföras med 650 000 kronor.

Under återopande av vad här ovan anförts hemställs,

att riksdagen vid behandlingen av nedanstående punkter under femte huvudtiteln måtte

4. till Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor;
6. till Socialstyrelsen: Ersättning till statistiska centralbyråns utredningsinstitut m. fl. för budgetåret 1957/58 anvisa ett anslag av 152 200 kronor;
7. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till Levnadskostnadsundersökning av 450 000 kronor;
14. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till mödrahjälp av 4 500 000 kronor;
15. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till mödrahjälpnämnderna av 140 000 kronor;
16. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i övrigt avslå förslaget om en höjning av statsbidraget per heltidsanställd hemvårdarinna från 1 400 till 1 700 kronor;
23. till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 531 000 000 kronor;
30. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till Försöksverksamhet rörande daghem m. m. av 100 000 kronor;
32. till Ferieresor för barn för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor;
65. godkänna följande avlöningsstat för Den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1957/58:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	8 132 800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	296 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	7 810 900
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, förslagsvis	1 500
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	4 758 300
Summa kronor	21 000 000

och sålunda till Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 21 000 000 kronor.

68. till Bidrag till erkända arbetslöshetskassor för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kronor;
89. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till Bidrag till anskaffning av inventarier för allmänna samlingslokaler m. m. av 600 000 kronor;

90. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud av 65 000 kronor;
91. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till Statens bosättningslån: Ersättningar åt riksbanken av 320 000 kronor;
96. a) för egen del besluta om sådan ändring i förordningen angående kostnadsfria och prisnedsatta läkemedel att karensbeloppet från och med den 1 juli 1957 kommer att utgöra 5 kronor i stället för som för närvarande 3 kronor, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig lagtext,
- b) till Bidrag till sjukkassor m. m. för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 255 000 000 kronor;
100. till Arbetarskyddsstyrelsen: Omkostnader för budgetåret 1957/58 anvisa ett förslagsanslag av 169 500 kronor;
124. avslå förslaget om ett anslag för budgetåret 1957/58 till Social upplysningsfilm av 30 000 kronor;
126. till Kommittéer och utredningar genom sakkunniga för budgetåret 1957/58 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1957

E. Birke

Axel Mannerskantz

Ebbe Ohlsson
